

GEOGRAFIA DE LA CATALUNYA DEL S.XI

Dibuixa, en el mapa comarcal de Catalunya que s'adjunta, les diferents etapes de la conquesta cristiana de Catalunya (diferencia les dues zones: Catalunya Vella i Catalunya Nova). Cita i pinta els territoris que van quedar sota cada zona. Situa en el mapa les següents poblacions amb passat musulmà:

Manresa, Tortosa, La Seu d'Urgell, Castelló d'Empúries, Tarragona, Vic, Sort, Barcelona, Tremp, Besalú, Lleida, Berga, Girona i Balaguer.

RELIGIÓ I SOCIETATS A LA LLEIDA ANDALUSINA

Dona cristiana i musulmana a l'edat mitjana

Hi ha molts aspectes que uneixen la figura de la dona en època cristiana i època andalusina però també hi hagueren grans diferències. En totes dues civilitzacions la dona tingué una triple funció, la reproductora, cuidadora i guaridora. Foren apartades de l'ensenyament reglat reservat als homes i a l'accés als estudis superiors. També hi hagueren grans diferències entre les dones de la ciutat i les del camp, així com també entre les dones de classe alta i les de classe baixa. La gran diferència era que la dona musulmana era reconeguda persona de ple dret igual que els homes. En canvi, el cristianisme declarava les dones inferiors als homes i deien que estaven desposseïdes d'ànima. Se les culpava de tots els mals de la humanitat i aquest mal beia del mite d'Eva i Adam. L'església deia que no es podia creure en les dones.

El dret islàmic deia que la recerca del saber era un deure per a tot musulmà i musulmana, i tant homes com dones aprenien primer a ser persones, i a una certa edat passaven a instruir-se en l'Alcorà. Dins les classes mitjanes i altes musulmanes hi havia les adibam, dones que impartien ensenyament a nenes i dones. En la cultura cristiana, les dones tenien prohibit llegir i escriure (tret de les que pertanyien a la cort i la reialesa i les relacionades amb l'església) i l'únic ensenyament que rebien els nens era la religió cristiana.

Es coneixen moltes obres escrites per poetesses i cantadores de l'Àndalus. Tant podien ser dones nobles i de classe mitjana, com prostitutes, filles úniques i solteres. En canvi les casades havien d'obeir els seus marits, dur el vel i ja no podien mostrar el rostre a cap home que no fos de la família. Les dones casades cristianes també estaven supeditades als seus marits, però durant el dia feien molta vida al carrer. Les dones cristianes solteres només els quedava l'oportunitat d'entrar en un convent o dedicar-se a la prostitució. Aquestes últimes, estaven recluses en els bordells i acomplien horaris. Hi havia reglamentació sobre els bordells, estaven situats al límit de les muralles de les ciutats (a Lleida hi havia un bordell darrere l'església del Carne). Les esclaves de l'Àndalus acomplien els desigs dels pagadors i, tot i ser prostitutes considerades deshonestes, composaven, es formaven en la dansa i el cant i en l'intel·lecte científic.

La supeditació al marit és igual en ambdues cultures i en totes dues cultures era important casar les filles amb homes adinerats. Però hi ha diferències. Hi havia dones a l'Àndalus que administraven els seus diners de dominis heretats, i la dona cristiana depenia econòmicament del seu marit. L'amor, en totes dues civilitzacions era considerat un art en forma de joc que es treballava a través de poemes.

L'enamorament de les classes privilegiades era un art, un joc amb normes fixades pels homes. Si la finalitat de l'amor andalusí era el d'aconseguir l'amor de la dama i sempre parlant des del respecte i enlairant les seves qualitats, en l'amor cortès, que existí fins el segle XIII, l'amor era un joc que es plasmava en una dona casada, no es volia el matrimoni amb ella, sinó jugar.

Tot i que des d'ambdós cultures es va escriure bé i malament de les dones, la tendència va ser més negativa en temps feudals cristians que musulmans. Aquí tenim dos exemples de poemes dedicats a les dones on s'hi plasmen aquestes diferències. El primer és del segle XI en temps musulmans i el segon en temps cristians del segle XV, Assenyaleu on rauen les diferències en el tractament de la dona. De què parlen els poemes?

Ibn Jafaya o Hafaya, nascut el 1058, fou un reconegut poeta de la Taifa de València. En aquest poema parla de l'Àndalus assimilant la seva bellesa a la d'una dona.

En efecto, el resplandor de sus soleadas mañanas viene de una boca con hermosa dentadura y la negrura de sus noches del rojo profundo de los labios.

Cada vez que la brisa sopla como un viento del Este, me digo: "¡Ah, qué violenta pasión siento por al-Andalus!"

Jaume Roig, l'Espill o el llibre de les dones.

Jaume Roig va néixer a València el segle XV i va estudiar medicina a Lleida i a Barcelona. Els temps de l'amor cortès havien acabat, i ell serà l'iniciador de la satírica en llengua catalana. Va dedicar un llibre en prosa on hi difonia els corrents d'opinió dels homes vers les dones que, en forma de burla, tractava la dona d'ésser vulgar i inferior; la misoginia.

De mon parlar,
tots, si'm creureu,
elegireu
no may amar
ans desamar;
may inquirir
ni perseguir,
jamés caçar,
menys abraçar
foch immortal
d'infern portar;
dones dampnades

EL DESPERTAR DE L'ANDALUS

Por fin, un atardecer avistaron Córdoba, la ciudad de los Omeyas, apretado laberinto de ópalo que hería un cielo violáceo con las agujas de sus alminares y campanarios. Ante un sol rojizo que se hundía en el horizonte como una granada desgajada, la caravana cruzó el puente de diecisiete ojos sobre el vad el-kabir, el Río Grande o Guadalquivir, y penetró en el hormigüeo de la medina. Se condujo al músico derecho al alcázar, vivienda del emir y sede del gobierno, donde se le hospedó con su familia en espléndidas habitaciones en uno de los edificios, a modo de residencia provisional, concediéndosele tres días para descansar tras el viaje antes de presentarse ante Abderrahmán.

La vida sonreía al fin a Ziryab. Agradecía a Alá en su corazón por un porvenir prometedor que consideraba bien merecido. Desde la mañana siguiente a su llegada, se entregó con alegría a la tarea de conocer la ciudad, ansioso por aprender sus vericuetos y admirarse de sus gentes. Guiado a ratos por su amigo judío, descubrió una ciudad populosa y cosmopolita, enorme para su tiempo, que acogía a una doscientas cincuenta mil almas. Atestaba sus calles una pintoresca mezcla de razas, indumentarias y acentos, donde el color de la piel delataba a los hispano musulmanes, judíos, mustaarab o mozárabes, cristianos de los reinos del Norte, árabes orientales, negros de Sudán, francos, genoveses, eslavos. Había que circular, como en cualquier ciudad musulmana, oprimido por una muchedumbre de vendedores ambulantes, paseantes ociosos, notables cuya cabalgadura precedía un séquito de esclavos de origen eslavo adornados con ajorcas y alfileres, figoneros, alfajemes que afeitaban en plena calle, mujeres de algún harén principesco con el rostro cubierto por finos céfiros, mendigos inoportunos, rabinos de aspecto solemne, guerreros, vendedores de carne – o bien de pescado, que guisaban a la vista de afixes, confituras y embutidos-, asnos enanos cargados de mercancías, campesinos procedentes de los alrededores, lisiados quejumbrosos, ciegos con su lazarillo, faquires... Una multitud incesante entre la cual había que abrirse paso cuidando de no pisar las aguas que corrían por el centro de la calzada, o de no tropezar con un mostrador de sandías, o de apartarse a toda prisa para no ser arrollado por un asno cargado de forraje, o por un matorife que transportaba a hombros una res muerta, o por un personaje de rango que acudía a lomos de mulo a la mezquita más próxima.

Fragment del llibre *Ziryab y el despertar de Al-Andalus* de Jesús Greus

Després d'haver llegit el text amb atenció i per fer-te encara més a la idea de com és una ciutat musulmana, respon a les preguntes i fes les activitats següents:

- 1- El text cita tot un seguit d'ètnies i cultures, enumera-les.
- 2- Com s'havia de circular pels seus carrers? Digues per què.
- 3- En el text s'anomenen molts noms d'oficis, alguns d'ells avui en dia ja no existeixen. Fes-ne un llistat i escriu al costat en que consistien.

Oficis

Funció

- 4- Quins animals són els més anomenats com a bèstia de càrrega?
- 5- Digues el significat d'aquestes paraules:
 - paseantes ociosos
 - esclavos de origen eslavo
 - rabinos de aspecto solemne
 - lisiados quejumbrosos
 - ciegos com su lazarillo
 - Finos céfiros
- 6- Parla el text també, de les olors que fa la ciutat. Copia aquí quines són, i també el nom de les persones que perfumaven l'ambient i com ho feien.
- 7- Fixa't que la ciutat és un immens mercat. Troba el nom de 6 tendetes en el text i el que hi venen.

MADINA LARIDA: LA LLEIDA DEL S.XI

Situa en el plànol les principals construccions de la Lleida musulmana (Madina Larida) i explica les seves funcions, mitjançant la informació que trobaràs al mapa de google earth situat al bloc interactiu del museu de Lleida:

- Les Mesquites
- Els barris
- Les portes
- Els banys

Estudi de la Carta de Poblament de Lleida

Carta de població de Lleida, Arxiu Municipal de Lleida

Cal que tots els homes sapiguem que Ja Ramon, Comte de Barcelona, Príncep d'Aragó i Marquès de Lleida i Tortosa i Ja, Ermengol, Comte d'Urgell que tot en possessió Lleida de mans del Comte de Barcelona, us donem a tots els pobladors i habitants o residents de la ciutat de Lleida, tant presents com futurs, les cases, patis, horts, fogues i tota la ciutat de Lleida, tant construïda com destruïda, dins i fora dels murs, perquè l'habitau, poblen i hi edifiquen cases (...) I que ni nosaltres ni qualsevol senyor o castlà, veguer o batlle de Lleida, tant home com dona, no us farem ni foran cap mena de força ni obligació sobre les vostres persones ni sobre les vostres possessions (...) I que, en endavant, sigueu francs, lliures i segurs amb totes les vostres possessions i henesdes, sense cap mena de retenció que aquí no fem, llevat de la fidelitat i recta justícia que solament aquí ens reservem, les quals hentes d'observar de la forma que seguidament us hem escrit i constituït. Primer la manera d'instituir i observar la justícia, que es la següent: si algú desembreïes el guinet o l'espasa o la llança, contra un altre amenaçant-lo o irritant-lo, cal que entregui a la Cúria 60 sous o bé, que perdi la mà (...) I si algú fos sorprès en adulteri amb la muller d'un altre, cal que tant un com l'altre, home i dona, es passegin per totes les places de la ciutat de Lleida, nus i ansons, però en canvi no han de patir cap mena de lesió els seus béns ni les seves henesdes per aquest fet. I Nos, els preserits Comtes de Barcelona i Urgell, convenim amb usaltres, tots els habitants de Lleida, a mantenir fermament i complir de bona fe tot allò que hem escrit anteriorment (...) I, igualment, nosaltres, tots els pobladors i residents de la ciutat de Lleida, de nu major i menor, convenim amb usaltres, els nostres senyors Ramon, Comte de Barcelona, i Ermengol, Comte d'Urgell, que des d'aquest dia en endavant us serem fidels en tots els vostres drets i justícies de bona fe i sense cap mena d'engany amb el nostre coneixement, i que us ajudarem a mantenir i conservar la ciutat i vila de Lleida, segons el nostre poder (...) Aquesta carta es feu en el mes de gener de l'any de l'Encarnació del Senyor (1150 (...))

Llegeix la transcripció de la Carta de Poblament de Lleida, i respon a les següents qüestions:

- 1.- Situa cronològicament el moment en el qual es fa la Carta de Poblament de Lleida dins del procés de la conquesta.
- 2.- Situa cronològicament la Carta de Poblament de Lleida en el procés d'unió d'Aragó i Catalunya.
- 3.- Què pretén el Comte de Barcelona quan concedeix aquesta Carta de Poblament als habitants de Lleida?
- 4.- Perquè en el primer article diu "Jo, Ramon, comte de Barcelona, príncep d'Aragó"?
- 5.- Què penses dels càstigs que s'imposaven a la Carta de Poblament de Lleida?
- 6.- Analitza les condicions en què es dona el territori de la ciutat de Lleida als seus pobladors (article 2on).
- 7.- Qui són els autors "legal" i "material" de la Carta de Poblament de Lleida? I els testimonis?

LA REPRESENTACIÓ DEL PODER

Els escacs d'Àger van arribar a mans d'un dels principals actors de la conquesta cristiana de la Catalunya musulmana, Arnau Mir de Tost (†-1072). Aquest senyor feudal, garant de la frontera catalana amb l'islam, intervingué en diversos afers de la formació del nostre país i es relacionà amb importants personatges de l'època: els comtes d'Urgell, els reis d'Aragó, Sanç de Navarra o l'abat Oliba. També se fesmenta en els Usatges com un dels nobles cavallers cridats per Ramon Berenguer I a l'assemblea que organitzà per promulgar-los en el seu palau de Barcelona.

El joc d'escacs va ser testimoni dels orígens de Catalunya. Aquestes peces de cristall van ser objecte d'especial estimació per part de la noblesa i de tots aquells que fruien de la vida cortesana dels comtats catalans. Els escacs eren considerats a l'edat mitjana com un art de viure, i s'ensenyà als joves de la cort al mateix temps que el llatí i l'art dels torneigs. El joc esdevé un model de comportament per als cavallers. Dos documents de l'època, el testament d'Arsenda, esposa d'Arnau Mir de Tost, i l'inventari de béns que realitzà el cavaller amb la finalitat d'iniciar el pelegrinatge de Sant Jaume de Compostel·la l'any 1071, testimonien l'existència de diversos jocs d'escacs de cristall de roca formant part del seu patrimoni.

El monjo dominic **Jacobus de Cessolis** va escriure el 1275 el llibre més copiat de l'època, el *Codex - Cessolis*, l'original del qual es troba al Vaticà. Al llibre de Cessolis les peces simbolitzaven el constant Ordre de l'Edat Mitjana. El dominic predicava les seves ensenyances sobre les virtuts i els vicis i els revestia amb el ropatge dels escacs, molt populars en aquella època. Els trobadors pregonaven les seves virtuts tant com els eclesiàstics. **Hugo von Trimberg**, que va viure a Bamberg, va escriure l'any 1300: "Aquest món sembla un camp de joc, doncs, com els escacs, te reis, reines, comtes (torres), cavallers (cavalls), jutges (alfils) i camperols (peons). I tant és així, si bé ho mirem, Déu executa el seu joc amb nosaltres. A qui amaga pensaments pecadors, l'escaqueja el diable continuadament i li dona mat a la seva ànima, per si no sap protegir-se bé". Els escacs representaven una imatge de l'ordre diví al món, que de forma permanent tutelava les peripècies humanes.

Grabats del codex Cessolis
<http://www.worldchesslinks.net>

A continuació et facilitem els diversos rols que van tenir durant l'edat mitjana les peces del joc d'escacs. Tal i com van fer Jacobus de Cessolis i Hugo von Trimberg atorga a les peces d'escacs un rol, relacionat amb diferents personatges de la societat actual en la que vivim. Tria aquests personatges segons la teva escala de valors, gustos, percepcions,... i raona el per què.

Rei: El rei és la peça central del joc. La seva captura és l'objectiu final de la partida. Originàriament en els textos sànscrits el rei era el *raja*. El terme va ser traduït al persa com *shah*, i aquest nom ha estat en diverses llengües orientals: àrab, indi, etc.

Dama o reina: És la peça que ha sofert més transformacions des del naixement del joc. En els escacs perses la dama s'anomena *firzan*, que vol dir conseller personal o ministre del rei. A l'Índia i als països àrabs representava el mateix: el ministre o el general. El *firzan* es feminitzà a partir de la segona meitat del segle XV i esdevingué la poderosa dama o reina.

Afil: En el joc oriental era representat per un elefant (pil en persa i fil en àrab, i al és l'article). A l'edat mitjana l'elefant era un animal desconegut a Europa i les dues puntes que simbolitzaven la defensa en les peces àrabs han estat interpretades de diferents maneres. La transformació més corrent ha estat la d'una mitra de bisbe, amb les dues puntes característiques. En la terminologia anglesa la peça ha estat anomenada bishop (bisbe) i en la francesa le fou que prové del provençal fol.

Cavall: És l'única peça que no ha sofert canvis essencials des de la creació del joc, ni de la forma ni el moviment. El seu nom prové de la traducció del terme persa asp (cavall), i els àrabs, introductors del joc a la península, l'anomenaren faras (guerrer a cavall). Al segle X, a les peces d'estil àrab el cavall era representat per un cap de cavall i, posteriorment, per un cavall muntat per un genet.

Torre: La forma original de la torre representa un carro de guerra, anomenat en persa rukh. Per contra, en el joc primitiu indi del xaturanga, el carro va ser substituït per un vaixell. En el joc àrab del segle X trobem una peça de forma rectangular coronada amb dues puntes simètriques triangulars. El mot oriental s'anomenà roccus en llatí i, més tard, roque (la torre, la fortalesa) en castellà. D'aquesta darrera denominació prové possiblement la denominació actual i la forma convencional de la peça, apareguda con a tal a finals del segle XV.

Peó: Representa en el joc la base de tota força guerrera; el soldat d'infanteria, anomenat piyada en persa i baidaq en àrab. Tot els exèrcits disposen d'una infanteria que forma la major part del contingent. A finals del segle XIII, però, al peó se li atribueix, com a altres peces del joc, un paper més social que guerrer.

EMPREMTES MEDIEVALS

L'Andalus país multicultural

Visiona aquest audiovisual i respon les qüestions següents:

- 1- Pots dir d' on provenien els musulmans que van conquerir la Península Ibèrica?
- 2- Tots els càrrecs de l'organització andalusina estaven reservats pels musulmans? per què?
- 3- Quin és el mar geogràfic on s'originen les religions Cristiana i Musulmana?
- 4- Recordes quines van ser les dates de les expulsions dels Jueus i dels Musulmans d'Espanya?
- 5- Quines de les paraules que s'esmenten en l'audiovisual que acabes de veure, no sàbies que eren musulmanes?
- 6- Defineix que és una societat multicultural. Consideres que la societat lleidatana actual és multicultural? Dóna'ns la teva opinió.

EMPREMTES MEDIEVALS

Senyors feudals i cavallers

Visiona aquest audiovisual i respon les qüestions següents:

- 1- Explica que vol dir "estructura de poder piramidal descendent".
- 2- Quina de les pintures que acabes de veure en l'audiovisual indica la relació de vassallatge?. Descríu-la.
- 3- Quins són els dos comtes que impulsaren la conquesta de Lleida?
- 4- Qui eren els Templers. Quin paper van tenir en la conquesta de Lleida?
- 5- Anomena les quatre primeres paròquies de després de la conquesta de Lleida:
- 6- Saps on és, i en quin estat està avui en dia, el monestir de Sant Ruf?

PARAULES AMB HISTÒRIA

Els pobles que han ocupat les nostres terres o aquells amb els que ens hem relacionat, han anat deixant el seu rastre en molts aspectes de la nostra vida, fins i tot en la nostra manera de parlar. De la llarga estada dels àrabs a la península en trobem moltes proves en el vocabulari del català i del castellà. Aquestes dues llengües tenen en el seu vocabulari gran quantitat de paraules d'origen àrab.

1. Per començar, busca l'etimologia de les expressions *ojalà* i *a la babalà* (si ho penses una mica, aviat descobriràs un element evidentment islàmic).

Ojalà _____

A la *babalà* _____

2. Ara busca paraules àrabs que es conserven en català. Pensa que els camps en que més lèxic tenim són:

a) en ciència i coneixement, com *xifra* i _____

b) en agricultura (sistemes de regadiu i cultiu, però especialment productes del camp) com *carxofa* i _____

c) la vida domèstica (especialment el vestit i l'oci) com *llaüt*, *bamús* _____

d) la gastronomia, la guerra, el govern, etc., com *alcalde*, *almívar*, i _____

e) Capítol a part mereixen els topònims, tant abundants a les nostres comarques. Busca'n al menys 10 i intenta descobrir què signifiquen en àrab alguns d'aquests topònims

3. L'escriptura dels àrabs : busca a la xarxa l'alfabet àrab i prova d'escriure-hi el teu nom i cognoms (recorda que has de fer-ho de dreta a esquerra). També pots utilitzar l'ajuda d'algun company de classe que el conegui. Comprova el resultat a la següent web i copia'l a continuació. <http://lexiquetos.ohul.net/nombres-arabe/>

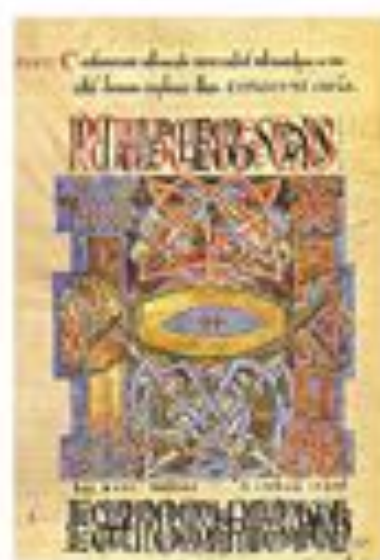
Com pots veure en el Tractat de Pau i Amistat entre Ramon Berenguer III i Ibn-Hilal, caid de Lleida (any 1120) no era estrany conèixer i utilitzar els dos alfabetos fins i tot en el mateix document.

LA BÍBLIA DE LLEIDA: L'OBRA DELS COPISTES

Tota una sèrie d'artesans intervenien en la creació dels llibres: pergaminers, religadors, enquadernadors, miniaturistes, copistes. Els hi devem obres sensacionals, com la Bíblia de Lleida, però a més, també gairebé tot el que ens ha arribat de la literatura clàssica. Les obres de Plaute, Ciceró, Sòfocles, s'haurien perdut si no haguessin estat copiades i tornades a copiar minuciosament al llarg dels segles. De la feina i els recursos que això suposava ens en donen una idea els següents fets :

- Per un plec de pergami, es necessitava la pell d'una ovel·la, així que un còdex podia arribar a usar la de 200 ovel·les.
- Els monjos treballaven unes 6 hores diàries (de vegades en condicions força dures), i un llibre mitjà podia ocupar-los un any.
- Un document del s. IX ens diu que un llibre sense il·lustracions (del més senzills, doncs) valia com tres vaques prenyades.

La còpia requeria una paciència extraordinària, molta atenció, memòria i habilitat. El copista treballava amb plomes d'au (penna) o de canya (calamus) que havia d'afilar tot sovint amb el ganivet, que servia a més per rascar la tinta quan s'equivocava. La tinta més utilitzada era la negra, de carbó, i en segon lloc la vermella obtinguda del mini (òxid de plom) , mot del que deriva la paraula miniatura, amb que es coneixen les il·lustracions dels còdex. El més car (a part de l'or que també s'utilitza) era el blau, que s'obtenia del lapislàtzuli que es portava d'Orient. La Bíblia de Lleida: és una obra monumental, la més grans de les Bibles hispanes, té 613 fulls de pergami i data d'entre el 1.165 i el 1.175. Utilitza el tipus de lletra que anomenen carolina, i compta amb valuoses il·lustracions, com pots veure en les imatges.

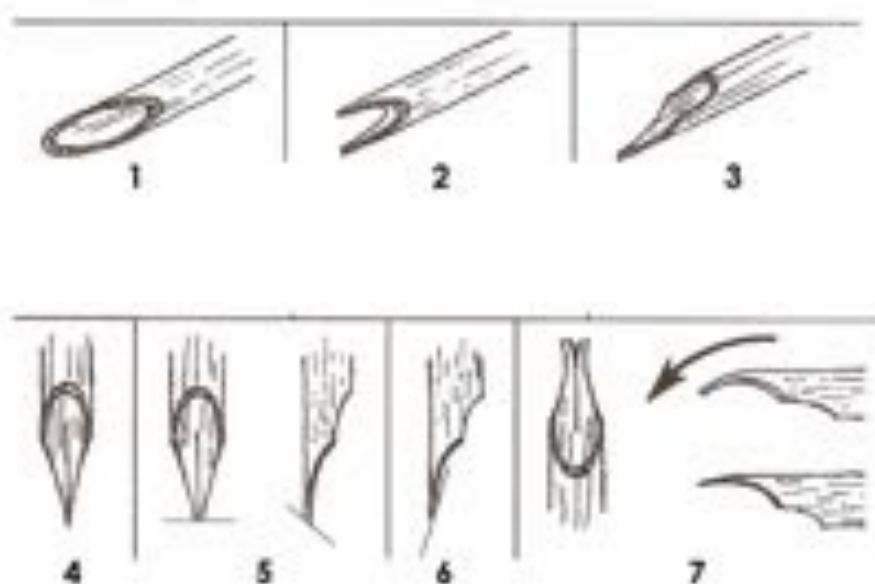

Qüestions:

1. Què és exactament el pergami? De quina ciutat ve aquest nom i per què? Què es feia servir abans d'ell?
2. Busca a Internet imatges dels scriptoria dels monestirs i de monjos treballant en la còpia. Identifica els estris que utilitzen o tenen a prop.
3. Fins quan els llibres van haver de ser produïts a mà?
4. Ara et toca a tu fer de copista. Pots fabricar-te una ploma com la que feien servir els monjos i preparar la tinta segons una antiga recepta en llatí, com s'explica a la plana següent, o passar directament a la fulla de lletra carolina i utilitzar un plomí de metall.

Fabricació d'un còlamus o d'una penna:

Necessites una canya per al còlamus o bé una ploma (les millors són les d'oca), i has de seguir amb compte els següents passos:

Fer els tall 1,2 i 3. Dividir la punta per la meitat (fig.4), i tallar l'extrem a l'amplada desitjada [fig. 5]. Has de tenir en compte que per la lletra carolina no pot ser gaire punxeguda. Rebaixar la punta molt lleugerament com s'indica a la fig.6. Si la punta és massa oberta, tancar-la pressionant amb el dit polze (fig.7).

Una recepta antiga de tinta (Atramentum):

La fabricació de la tinta no va canviar pas gaire des dels temps dels romans. Plini el Vell (23-79 d. C.) ens explica aquest procés a la seva Història Natural 35,25 (http://penelope.uchicago.edu/Thayer/L/Roman/Texts/Pliny_the_Elder/35*.html) i coincideix amb l'explicació de Sant Isidor (Etimologies XIX 17, 17):

"Es diu atramentum, ja que és negra, i en llatí negre és Atrum i aquest color és un dels artificials, car es fabrica de diverses maneres amb el negre de fum que, produït llançant resina sobre teies enceses, s'adhereix a la paret del forn". Una mica adaptada, la recepta quedaria així:

1. Barrejar goma aràbiga amb aigua freda (proporció 1:2)
2. Afegir-hi d'una a dos puntes de sulfe .
3. Barrejar-ho fins aconseguir el negre desitjat.
4. Afegir-hi algunes gotes de vinagre.
5. Exposar al sol unes hores per evitar que més endavant es floreixi.

1. Començarem practicant majúscules i minúscules per separat:

A A B B C C D D E E F F G G H H I I J J

K K L L M M N N O O P P Q Q R R S S

T T U U V V X X Y Y Z Z

a a b b c c d d e e f f g g h h i i j j k k l l

m m n n o o p p q q r r s s t t u u v v x

x x y y z z

2. Ara ja pots escriure el teu nom i cognoms en majúscules i minúscules:

3. I ja estàs preparat per copiar el començament de l'Evangelí de Sant Mateu, el fragment que vas veure al museu.

1. *Initium evangelii Iesu Christi Filii Dei*

2. *Sicut scriptum est in Esaia propheta*

ecce mitto angelum meum ante faciem

tuam qui preparabit viam tuam 3. Vox

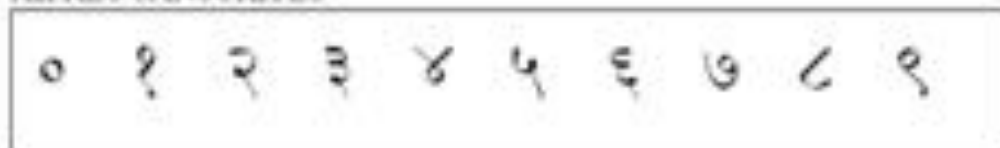
clamantis in deserto parate viam

Domini rectas facite semitas eius.

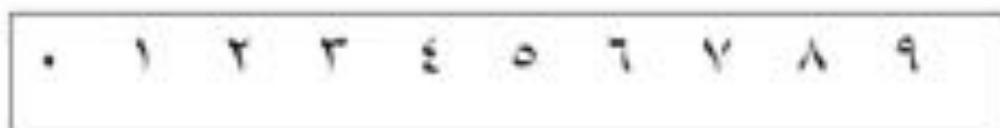
EL SECRET DE LES XIFRES

Entre les aportacions dels àrabs, potser una de les més importants va ser el seu sistema numèric. De fet constitueix un dels avenços més significatius en matemàtiques. Com altres cops (per exemple amb el paper, que van aprendre a utilitzar dels xinesos) no es tractava d'un descobriment propi, sinó de quelcom que havien après dels pobles amb que entraven en contacte, i que van dur als territoris que anaven conquerint. El sistema de numeració decimal que coneixem com numeració àrabi, prové en realitat de la Índia, de la llengua sànscrita.

XIFRES SÀNSCRITES

XIFRES ÀRABS

La difusió a Europa d'aquest sistema numèric li devem al matemàtic, astrònom i geògraf àrab al Khwarizmi, que escrigué l'obra sobre els nombres dels Indis (S. IX). Aviat va ser traduïda per l'escola de Toledo i molt difosa, i de fet la nostra paraula *guarisme* prové del nom d'aquest matemàtic.

Els avantatges d'aquest sistema respecte del romà són evidents, sobre tot si parlem de xifres elevades.

1. Prova, per exemple, de posar la teua data de naixement amb els tres tipus de xifres:

Sànscrit:

Àrab:

Romà:

1. Per repassar les xifres romanes, utilitzarem una inscripció del Museu, la làpida de Theodora, del segle IV o V, important per ser el testimoni més antic de cristianisme a Lleida. La transcrivim en llatí, i a la traducció de sota has de transcriure les xifres romanes en aràbigues. Utilitzant la transcripció en llatí, localitza i remarca els números sobre la foto

THEORE BENE MERENTI
 QUI VIXIT CVM MARITO
 ANNOS XLIII MENSIS III,
 VIDVA VIXIT ANNOS XXII
 MENSIS VIII, RECESSIT
 IN PACE ANNORVM
 LXVII

PER A THEODORA, QUE HO MEREIXIA
 MOLT
 VA VIURE AMB EL SEU MARIT ____
 ANYS, ____ MESOS.
 I VA VIURE VIDUA ____ ANYS, ____
 MESOS.
 DESCANSÀ EN PAU ALS ____ ANYS.

2. Busca informació sobre al Khwarizmi (on va nàixer, de quina branca de la matemàtica es considera el pare?).
3. Si bé les xifres del sànscrit són força semblants a les nostres, les lletres en canvi no ho són gens: comprova-ho escrivint el teu nom i cognoms a la següent web:
<http://lexiquetos.ohu.net/nombres-hindi/> Copia'l a continuació:

DESCOBREIX EL RETAULE DE SANT VICENÇ DE TRESSERRA

Què és un frontal d'altar ?

En la decoració i el mobiliari de l'església romànica sovint apareix la representació del sant patró a qui està dedicada l'església. De vegades el sant titular apareix representat en l'absis mateix, en pintures murals, entre sants i apòstols. Altres cops es representa en els frontals d'altar.

Els frontals formaven part d'aquest mobiliari decoratiu i tenien una doble funció. D'una banda, la decorativa, ja que es situaven en la part del davant de l'altar, per a decorar-lo. També tenien una funció pedagògica, ja que explicaven els continguts del cristianisme a través de les seves representacions, en una societat on la majoria de la població no sabia llegir ni escriure.

En els frontals d'altar, el més habitual és que siguin el Crist o la Mare de Déu en Majestat els qui ocupen l'espai central en la composició. En altres casos però, és la imatge del sant titular de l'església el que presideix el frontal d'altar.

Aquest és el cas del frontal d'altar dedicat a sant Vicenç. El sant titular es representa al centre del frontal i en els compartiments laterals, quatre escenes de la seva vida.

L'altar és de fusta i té relleus en estuc, pintura al tremp i la coladura d'estany. D'aquesta manera les parròquies que no es podien permetre tenir frontals d'altar d'orfebreria, els feien de fusta, amb acabats de coladura o daurats simulant l'efecte de la brillantor del metall.

Les escenes que s'hi narren:

De dreta a esquerra i de dalt a baix podem veure la primera escena en la que sant Vicenç predica l'Evangelí al poble. A continuació un botxí condueix el sant davant el prefecte romà Dacià, que el condemnà a mort. A la part inferior dreta veiem al sant a sobre les graelles del seu martiri i finalment veiem l'escena de la mort del sant en un llit.

En la part central del frontal, s'hi representa sant Vicenç. Aquest és aixoplugat i emmarcat per un arc trilobat, recolzat en dos columnetes amb els seus capitells, d'influència de l'art hispano-musulmà.

L'emmarcament del frontal i les separacions de les escenes superiors i inferiors es realitza mitjançant unes sanefes en relleu d'estuc que contenen decoracions vegetals i orles que encerclen motius animalístics, com leons o àguiles. Aquest tipus de decoració és d'influència bizantina i s'emmarca dins el corrent artístic de finals de l'art romànic anomenat estil 1200.

Les diferents escenes del frontal d'altar incorporen llegendes que identifiquen les escenes representades augmentant la capacitat narrativa dels episodis.

Activitat:

A continuació es defineixen, desordenades, les escenes de la vida de sant Vicenç. Escriu a sota de cadascuna d'elles l'episodi que s'hi representa.

- Escena del martiri de Sant Vicenç, a les graelles.
- Escena de la mort del sant situat en un lit.
- Sant Vicenç predica l'evangeli al poble, representat per dues dones i un home.
- Sant Vicenç, representat com a Maiestas Domini.
- Sant Vicenç es pres per un botxi i conduït davant el prefecte romà Dacià, que decretà la seva mort.

